

Befolkning overhovedet har det, og jeg tror, at det er godt baade for Fabrikherrene, for Arbeids-giverne og maasse ogsaa for Arbejderne selv og for Kommunerne, at de komme til at se Sagen saaledes, som den er. Hvorledes er Situationen? Situationen er den, at der er kommet en Bevægelse ind i Samfundet — ogsaa i vort Samfund — som væsentlig er urolig, og om end de Konsekventer, som fanatiske Fjere for denne Bevægelse maatte vise hen til, mødes med almindelig Modstand fra Samfundet, saa er det dog ligesaa vist, at der hos de fleste forstandige og tænkende Folk, og jeg nærer ikke fjerneste Tvivl om, at der ogsaa hos dette Thing findes en Bevidsthed om, at der vel kan være Et og Andet, som maatte kunne gøres for at forbedre de Tilstande, over hvis Uholdbarhed man klager. Jeg har for mit Vedkommende anset mig forpligtet til at bidrage, hvad der stod i min Magt, til at skaffe Klarhed tilfede, idet det, som aabenbart har været den væsentligste Mangel, er, at man famlede og egentlig ikke ret vidste, hvor man skulde begynde. Jeg tror derfor, at, forsaavidt der overhovedet maatte findes Opfordring til at gøre Noget i denne Henseende, da er det Skridt, som af mig er foretaget, det Første, der maatte gøres, det Første nemlig, som er nødvendigt for at orientere i, hvad der forresten kunde være at gøre. Det erede Medlem for Veile Amts 3die Valgkreds (H. Nielsen) var dog saa velvillig, at han erkjendte, skjøndt han ikke var enig med mig om Målet, at der var en god Villie tilfede deri, og jeg nærer en fuldstændig Overbevisning om, at ikke noget Menneske, som med nogen Velvillie og med nogen Fjerdomsfrihed vil se paa disse Skemata, se paa den Form, hvori de ere forelagte, let vil falde paa, at der deri findes nogen Tilsidefattelse af Arbejderne, endstige noget Overgreb eller nogen Fornærmelse ligeoverfor dem. Jeg er enig med det erede Medlem for Veile Amt 3die Valgkreds i, at dette Spørgsmaal er et Samfundssonde, hvoraf utvivlsomt en meget stor Del maa gjennekjæmpes af selve Samfundet, uden at Lovgivningsmagten paa nogen Maade kan eller bør drages ind deri, men deraf følger aldeles ikke, at Statsmagten er berettiget til at lade Samfundet alene om alt dette; det forekommer mig, at der er Opfordring til ogsaa for den at overveje, om der er nogen Side af Sagen, hvor Lovgivningen med Nytte og med Nytte kan komme indellem. Netop paa Grund af denne min Betragtning, at det er en Samfundssag, som væsentlig skal gjenneføres og gennemarbejdes af Samfundet selv,

har jeg valgt den Vej, som jeg har. Jeg har valgt den Vej saa at sige at henvende mig umiddelbart til Befolkningen og lægge den paa Hjerte, at der i hele denne store Sag er Spørgsmaal, som vedkomme saa at sige Enhver iblandt os, er Spørgsmaal, som vedkomme Arbeids-giveren, Spørgsmaal, som vedkommer Kommunen og Spørgsmaal, som ogsaa vedkomme Arbejderne. Det har været min Overbevisning, at jeg væste Interesse for disse Spørgsmaal ved at sende disse Skemata ud og foranledige Folk til ikke at flyde dem fra sig, men derimod at se nærmere paa dem og bidrage Deres til, at man i alt Fald kom til Kundskab om, hvad der ikke blot fra de enkelte Medlemmers Side kunde være at gøre, han være sig Arbejder eller Arbeids-giver, men ogsaa, hvad der fra Kommunerne og fra Lovgivningsmagtens Side kunde være at gøre. Der er et Punkt, som der for mig ikke er mindste Tvivl om, at Lovgivningen er berettiget og forpligtet til at gribe ind i, og det er Spørgsmaalet om Kvinders og Børns Anvendelse til alt Slags Arbejde, og mine Herrer, at jeg ikke spiller den fortryllede Prindsesses Rolle, der kun af Nysgjerrighed vil vide, hvad der koger i Fattigmands Gryde, men at jeg meget vel har Die for baade den moralske og den fædelige Betydning af dette Spørgsmaal, haaber jeg at skulle kunne vise Dem ved om saa Dage at forelægge Dem et Lovforslag om Kvinders og Børns Arbejde i Fabrikker. (B. Christensen: Det er ogsaa paa Tide). Der har neppe før været nogen Anledning til at gjøre det fra min Side. (B. Christensen: Det er forlængst sket i andre Lande). Forholdet har der udviklet sig noget anderledes end hos os, og ligesom man ogsaa fra andre Lande henter den Tanke at lade Forholdet undersøge ved Kommissioner, saaledes siger jeg, at jeg mener, at det er for tidligt her hos os at gjøre dette. Jeg tror, at Opmærksomheden først maa vækkes, og at der først maa staffles det almindelige Materiale tilveie, som er nødvendigt, for at en Kommission kan orientere sig; men Meningen er selvfølgelig den, at, naar det er lykkedes at staffe et nogenlunde tro Billede af Tilstanden, da kan Udførelsen deraf være Gjenstand baade for en Kommissions Undersøgelse og en Kommissions Behandling. — Der er en tredie Sag, som navnlig det erede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) berørte, og som jeg heller ikke vil lade gaa hen ganske uomtalt. Han syntes at mene, at jeg havde forbudt nogle Stationsforstandere i Sylland at drive Politik. Det forholder sig ikke saa. Jeg har udtrykkelig sagt i